

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1008

Vragen van het lid **Van Nispen** (SP) aan de Ministers van Justitie en Veiligheid en voor Rechtsbescherming over *een oplichter die meerdere malen met succes vrouwen heeft opgelicht en niet te stoppen lijkt* (ingezonden 27 november 2023).

Antwoord van Minister **Weerwind** (Rechtsbescherming), mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid (ontvangen 12 februari 2024). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 625.

Vraag 1

Bent u bekend met het verhaal van Benny van D. die meerdere vrouwen financieel heeft opgelicht waarbij hij zich voordoeft als vermogend persoon en ze manipuleert in het storten van grote bedragen en het doen van grote aankopen?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat vindt u ervan dat bijvoorbeeld zijn laatste slachtoffer aan een verplichting van 300.000 euro vastzit voor de afkoopsom van een appartement en hiermee diep in de schulden is beland?

Antwoord 2

Laat ik vooropstellen dat ik geen uitspraken doe over individuele gevallen. In het algemeen zijn situaties waarin mensen in de financiële problemen belanden door toedoen van anderen vaak schrijnend te noemen. Slachtoffers van fraude kunnen naast financiële schade ook te maken krijgen met psychische of emotionele schade. Dit gaat bijvoorbeeld op in situaties waarin personen denken in hun toekomst en hun relatie te investeren en daarbij grote financiële verplichtingen aangaan, maar opgelicht blijken te zijn door een partner met malafide bedoelingen. Slachtoffers kunnen voor advies en begeleiding terecht bij de Fraudehelpdesk en Slachtofferhulp Nederland. Slachtofferhulp Nederland biedt ondersteuning bij emotionele, financiële en

¹ «Wie stopt de villaoplichter», Henk Runhaar, regionale dagbladen MediaHuis, 18 november 2011, en Telegraaf, 29 oktober 2023, «Villaoplichter sloopt vrouwenlevens: «Benny moet worden gestopt»», www.telegraaf.nl/nieuws/1000996066/villaoplichter-sloopt-vrouwenlevens-benny-moet-worden-gestopt

juridische problematiek waar slachtoffers van fraude mee te maken kunnen krijgen. Voor verdere mogelijkheden voor slachtoffers van fraude verwijs ik naar het antwoord op vraag 4. Juist bij het aangaan van een grote financiële verplichting, zoals de aankoop van een huis of appartement, is het belangrijk dat partijen bekend zijn met de verantwoordelijkheid voor financiering die wordt aangegaan wanneer zij tekenen voor de aankoop van een woning. Via het initiatief Wijzer in geldzaken bevordert de Minister van Financiën, samen met partijen uit de financiële sector, het financiële bewustzijn van Nederlanders en informeren zij consumenten over financiële keuzes bij levensmomenten zoals het kopen van een huis.²

Een afkoopsom die verschuldigd is aan een verkoper als de koop van een woning of appartement toch niet kan doorgaan, dient als bescherming van de verkoper. Ook deze partij loopt schade op als de gesloten koop niet doorgaat.

Vraag 3

Hoe is het mogelijk dat deze bewezen oplichter niet te stoppen lijkt, nu nog actief is op meerdere datingsites en mogelijkheden blijft krijgen om nieuwe potentiële slachtoffers op te lichten?

Antwoord 3

In het algemeen is het zo dat als sprake is van nepprofielen of indien misbruik gemaakt wordt van de identiteitsgegevens van iemand anders, de mogelijkheid bestaat om profielen te weren van datingsites of andere platformen. Hiervoor kan worden aangeklopt bij de beheerders van de betreffende datingplatforms. Slachtoffers van identiteitsfraude en oplichting kunnen aangifte doen bij de politie.

Vraag 4

Wat vindt u van de uitspraak van de politie dat het hier enkel om een civiele zaak zou gaan en dat het strafrecht geen mogelijkheden zou bieden? Klopt dat volgens u?

Antwoord 4

De Minister van Justitie en Veiligheid benadrukt dat aangifte bij de politie van oplichting, fraude en flessentrekkerij altijd mogelijk is. Slachtoffers wordt aangeraden om aangifte te doen. Met de aangifte wordt zo veel mogelijk informatie verzameld en vastgelegd op basis waarvan voor de opsporing beoordeeld kan worden of sprake is van een strafbaar feit en, indien ja, welk strafbaar feit dit is.

Omdat voornoemde strafbare feiten bewijsbaar moeten zijn, wijst de politie bij een aangifte vaak ook op de mogelijkheden van een civiele zaak. Deze weg biedt gedupeerden de mogelijkheid om geleden schade te verhalen, ook indien een aangifte niet leidt tot een strafrechtelijke vervolging van de dader. Zoals ik in mijn reactie op de motie-Van Nispen/Ellian over oninbare civiele vorderingen in oplichtingszaken van 27 november jongstleden heb aangegeven, vind ik de toegang tot de civiele rechter van belang en zet ik mij in om verbeteringen bij civiele procedures te bewerkstelligen.³

Vraag 5

Erkent u dat het aanspannen van een civiele zaak voor gedupeerden tijdrovend en duur is en daarmee voor veel slachtoffers niet tot de mogelijkheden behoort?

Antwoord 5

Ik vind het van belang dat iedereen, ook slachtoffers en gedupeerden, toegang heeft tot het recht. Ik realiseer me zeer goed dat het aanspannen van een civiele zaak voor gedupeerden tijd en geld kost. In het recht is het uitgangsprincipe evenwel dat ieder zijn eigen schade draagt, tenzij dat is te verhalen op een ander. Civiel procederen brengt kosten met zich mee, bijvoorbeeld de kosten voor griffierechten, juridisch advies en vertegenwoordiging door een advocaat. Deze kosten zijn in beginsel voor rekening van degene die een procedure start. Wel wil ik erop wijzen dat dit doorgaans

² Wijzer in geldzaken – Wijzer in geldzaken

³ Kamerstuk 29 279, nr. 825

verzekerbare kosten zijn die worden vergoed door een rechtsbijstandsverzekeraar. Bovendien kan de rechter bij een toewijzende vordering de proceskosten voor rekening van de veroordeelde partij laten komen. De deurwaarder kan deze kosten verhalen door bijvoorbeeld beslag te leggen. Het bovenstaande laat onverlet dat ik de toegang tot het recht versterk, omdat het van belang is dat iedereen dat recht heeft. De toegang wordt onder andere verbeterd door het verlagen van de kosten van het starten van een civiele procedure, waaronder de kosten van de griffierechten bij vorderingen onder de € 100.000.

Vraag 6

Hoe is het volgens u mogelijk dat iemand zo'n spoor van vernieling kan aanrichten in het leven van meerdere slachtoffers, maar dat die persoon zich geen zorgen lijkt te hoeven maken om te worden vervolgd? Vindt u dit rechtvaardig en wenselijk?

Antwoord 6

Hoewel ik niet kan ingaan op de individuele kwestie, herkennen de Minister van Justitie en Veiligheid en ik dat de schijn van het ongestraft plegen van strafbare feiten een sterk gevoel van onrechtvaardigheid oproept. Het voortouw bij het opsporen en vervolgen van strafbare feiten ligt nadrukkelijk bij de politie en het Openbaar Ministerie. Zoals ook in het antwoord op vraag 4 is toegelicht, kunnen slachtoffers altijd aangifte doen van oplichting, fraude en flessentrekkerij. Aangifte is belangrijk omdat het informatie oplevert en dit aanleiding kan geven tot het instellen van een opsporingsonderzoek.

Vraag 7

Wat kan er volgens u aan gedaan worden om dit spoor van vernieling een halt toe te roepen?

Antwoord 7

Ik wil mensen op het hart drukken kritisch te blijven bij het aangaan van financiële verplichtingen, juist ook als deze voor familie en vrienden worden aangegaan. Iedereen is verantwoordelijk om te weten waarvoor zij (hoofdelijk) aansprakelijk worden, ook als zij in de veronderstelling verkeren dat zij een aankoop enkel voorschieten en hier op een later moment voor terugbetaald zullen worden. Vanuit het Ministerie van Financiën wordt ingezet op het verhogen van de financiële fitheid in Nederland waarbij via het initiatief Wijzer in geldzaken kennis over financiële verplichtingen via campagnes en trainingen wordt gedeeld.

Daarnaast wordt ingezet op het verhogen van de weerbaarheid van potentiële slachtoffers van fraude; voorkomen is beter dan genezen. Dit gebeurt onder meer door de publiek-private samenwerking met de uitvoering van het Actieprogramma van de Integrale aanpak online fraude.⁴ Eind 2023 is de publiekscampagne *Laat je niet Interneppen* uitgevoerd. Dit betreft een meerjarige campagne in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties waarbij mensen worden opgeroepen om goed de afzender van online berichten te checken en bij twijfel niet op het bericht te reageren. Op [laatjenietinterneppen.nl](https://www.laatenietinterneppen.nl) wordt informatie aangeboden hoe mensen dit soort online misleiding kunnen herkennen en wat ze er tegen kunnen doen.

Ook andere betrokken partijen hebben zijn verantwoordelijk voor het tegengaan van malafide praktijken. Zowel makelaars als notarissen zijn vanuit de Wet ter voorkoming van witwassen en de financiering van terrorisme (Wwft) de verplicht om onderzoek te doen naar de partijen tussen wie de (ver)koopovereenkomst van bijvoorbeeld een woning gesloten wordt. Hierbij komt voor makelaars en notarissen hoofdzakelijk een toets op de herkomst van de in te brengen financiering kijken. Indien partijen onder bewind staan of op andere wijzen niet in de financiële positie verkeren om de aankoop aan te gaan, zou dit via deze onderzoeksverplichting al bekend moeten worden.

⁴ Kamerstuk 29 911, nr. 393

Vraag 8

Welke rol ziet u hierin voor bewindvoerders en toezichthoudende kantonrechters op dit gebied?

Antwoord 8

Zoals is toegelicht in het antwoord op vraag 6 ligt het voortouw bij het opsporen en vervolgen van strafbare feiten nadrukkelijk bij de politie en het Openbaar Ministerie.

In de door het lid Van Nispen aangehaalde nieuwsartikelen wordt melding gemaakt van bewindvoering. In het geval van problematische schulden of verkwisting kan voor de schuldenaar door de kantonrechter een financieel bewind worden ingesteld. Het zogenaamde schuldbewind is bedoeld om de financiële positie van de onder bewind gestelde te stabiliseren en nieuwe schulden te voorkomen. Hiermee wordt tegelijkertijd tegengegaan dat nieuwe oninbare vorderingen bij derden ontstaan. Als er sprake is van een schuldbewind wordt deze persoon opgenomen in het Centraal curatele- en bewindregister. Dit register kan door iedereen kosteloos worden geraadpleegd.⁵ Via een zoekopdracht op basis van achternaam en geboortedatum is voor iedereen na te trekken of deze persoon niet in staat is om financiële verplichtingen aan te gaan en na te komen.

De bewindvoerder is verantwoordelijk voor een goed beheer van de goederen van de onder bewind gestelde en de stabilisatie van de schuldsituatie. Hoewel de bewindvoerder de financiële zelfredzaamheid van de onder bewind gestelde zo veel mogelijk bevordert, is de bewindvoerder niet verantwoordelijk voor de gedragingen van de onder bewind gestelde. Een bewindvoerder kan een rechtshandeling die de onder bewind gestelde persoon heeft verricht, vernietigen op grond van artikel 1:439 van het Burgerlijk Wetboek. Een koopovereenkomst kan dan bijvoorbeeld ongeldig worden verklaard. De rol van de kantonrechter is dat deze toezicht houdt op de handelingen die de bewindvoerder verricht, onder meer door de rekening en verantwoording die de bewindvoerder jaarlijks ten overstaan van de kantonrechter over het gevoerde bewind moet afleggen. Op het gedrag van de onder bewind gestelde kan de kantonrechter niet ingrijpen.

⁵ Centraal curatele- en bewindregister (rechtspraak.nl)